

La gent del Centre

En el transcurs dels anys que van del 1903 al 1939 van ser força milers els dependents del comerç afiliats al CADCI. I alguns dels qui varen ocupar càrrecs directius en la institució varen representar un paper important en la vida política i social de Catalunya, durant aquest període tan convuls.

En la primera etapa, la fundacional, va sobresortir **Josep Puig i Esteve** (Agramunt, Urgell, 1876-1931), que en va ser el veritable impulsor; esdevingué el primer secretari general del Centre fins al 1910 i el presidí fins al 1917. Personalitat vinculada a la Unió Federal Nacionalista Republicana durant els primers anys, més tard s'afilià a la Lliga Regionalista, per la qual fou regidor a l'Ajuntament de Barcelona entre 1917 i 1921. Va col·laborar també amb l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Francesc X. Casals (Barcelona, 1880-1954) fou nomenat president el 1920 i, en proclamar-se la dictadura de Primo de Rivera, el setembre de 1923, patí uns mesos de presó. Amb la proclamació de la República va recuperar la presidència de la institució fins que el 1932 fou nomenat conseller de Treball i Assistència Social en el Govern de la Generalitat. Casals fou substituït per **Manuel Juliachs** (Vilafranca del Penedès, 1887 - Barcelona, 1980), que, com el mateix Casals, procedia de la Unió Catalanista del doctor Martí i Julià, i des del seu càrrec va haver d'afrontar el procés de radicalització social que patí el CADCI, fins que abandonà la presidència el 1934. En plena clandestinitat franquista, el 1945, participà en la reorganització d'ERC, i el 1958 va formar part del Consell de Forces Democràtiques de Catalunya.

A partir d'agost de 1934 es van fer càrrec de la direcció del Centre els representants de la minoria d'oposició a la directiva anterior: **Jaume Cardús i Reig**, que presidí el Centre, i fou empresonat amb motiu dels fets del 6 d'octubre de 1934, i **Joan Ferrer i Álvarez** (Barcelona, 1909-1935), que en fou secretari general. Ferrer, que militava en el Partit Català Proletari, va participar directament en la defensa del local del CADCI el 6 d'octubre de 1934. Empresonat a la Model, hi va contraure una malaltia que li provocà la mort. El seu enterrament, el 12 de maig de 1935, va convocar una multitudinària manifestació ciutadana.

Després del parèntesi provocat per la clausura del local, l'octubre de 1934, amb la normalització institucional que va

seguir les eleccions del 16 de febrer de 1936, la presidència del CADCI va passar a **Pere Aznar i Saserra** (Roses, Alt Empordà, 1907 - Santiago de Xile, 1999). Secretari general del Partit Català Proletari, Aznar va sortir elegit diputat per Barcelona a les eleccions del Front d'Esquerres i el juliol de 1936 va tenir un paper molt actiu en la fundació del PSUC, al comitè executiu del qual va accedir. Nomenat director general de Treball i Assistència Social de la Generalitat el 1938, amb la derrota de la República s'exilià a Xile, des d'on ostentà la presidència del CADCI fins a l'any 1977. Durant el seu llarg exili, desvinculat del PSUC a partir de 1944, fundà l'entitat Amics de Catalunya i col·laborà molt amb el Centre Català de Santiago de Xile.

Altrament, el nom del CADCI s'associa també a la resistència armada

contra l'exèrcit que des del seu local va tenir lloc la nit del 6 d'octubre de 1934, i on van morir, entre altres, **Jaume Compte**, que era afiliat al CADCI (Castelló d'Empúries, Alt Empordà, 1897-Barcelona, 1934) i **Manuel González Alba** (Valls, Alt Camp, 1894-Barcelona, 1934). L'any 1925, Compte, militant a l'Estat Català, havia participat en el complot de Garraf contra el rei Alfons XIII. Durant els anys de la República era l'exponent més emblemàtic de l'independentisme català i en el moment de la seva mort era el dirigent més important del Partit Català Proletari. González Alba també militava en el mateix partit. Anteriorment havia participat en l'intent d'envair Catalunya per Prats de Molló, protagonitzat per Francesc Macià el 1926, i durant la República havia fundat les edicions Anxaneta i les edicions de l'Arc de Berà.

Aquests noms no exhaureixen, ni de bon tros, la nòmina dels homes de diferent ideologia que van passar pel CADCI i entre els qui destaquen, a més, **Jordi Arquer i Saltor** (Barcelona, 1906-Perpinyà, 1981), el publicista marxista, dirigent del Bloc Obrer i Camperol i del Partit Obrer d'Unificació Marxista que tingué tant de protagonisme en les vagues mercantils d'octubre de 1933 i de juny de 1936, o **Ramon Ràfols i Camí**, afiliat a la Unió Catalanista i més tard a la Unió Socialista de Catalunya i que va ser un destacat cooperativista. Noms tots ells que, des del CADCI o amb el CADCI, formen part del patrimoni cívic de la història més recent de Catalunya.